

Görüş

YENİ MEZUNLARIN İSTİHDAM ve MESLEĞE UYUM SORUNLARI

Özlem OZAN - JMO Yön. Kur. Yed. Üyesi

JMO 30. Bilimsel ve Teknik Kurultayında 25 Şubat 1976 günü "Türkiye'de Temel Jeoloji Eğitimi ve Sorunları" konulu açık oturum düzenlenmiştir. Bu açık oturumda

1976 yılında 7 üniversitede temel jeoloji eğitimi yapılmakta. (1968 HÜ.Müh. Fak.Jeo.Müh Böl / 1973 Ege.Ünv. Müh. Fak. Jeo. Müh. Böl/ 1967 Ege.Ünv. Fen Fak. JeoBöl./1965 KTÜ. Yer Bilimleri Fak. Jeo Böl, 1965

A.Ü. Fen Fak. Jeo. Böl, 1963DTÜ Müh. Fak. Jeo. Müh. Böl,1961İTÜ Maden Fak. Jeo Müh. Böl.,1947 İÜ Fen Fak. Jeo. Enstitüsü)

Toplam öğrenci sayısının 1563 ve her yıl ortalama 152 yerbilimciye (jeolog ve/veya jeoloji mühendisi) diploma verilmektedir.

Bu açık oturumda; Türkiye'deki

- temel jeoloji eğitiminin düzeyi,
- yetersiz kütüphane, laboratuvar ve staj olanakları
- üniversitelerle, uygulayıcı kuruluşlar arasında işbirliği sağlanamaması en önemlisi Bölüm sayısının ve mezun olan öğrenci sayısının bugünle kıyaslandığında hayli az olmasına rağmen;

- Türkiye'nin, jeolojinin değişik dallarında gereksinmediği eleman sayısı nedir?

- Gereksinmenin yakın gelecekte ne düzeyde olacağını saptanamaması
- Öğrenci sayısı artıka eğitimdeki niteliğin düşmesinin kaçınılmaz olacağı
- Alınan öğrenci sayıları gereksinmenin çok üstünde ise bu durumun yakında diplomalı işsizler yaratacağı gibi toplam 21 sorun ortaya konmuştur.

Sonuç olarak da Türkiye'deki temel jeoloji eğitimine ilişkin gerçek sorunların tartışıldığı bu oturumun, bu sorunların çözümüne yönelik yapılacak çalışmalar için ilk adımı oluşturmasının ve bu çalışmalara ışık tutmasının umulduğu belirtilmiştir. (Kasapoğlu,1976).

Bu oturumdan 17 yıl sonraki; 1993 yılında Kemal Türelinin "Mesleğimizin Geleceği ve İşsizlik Sorunu" adlı çalışmasında;

- üniversitelerde açılan bölüm sayısının7'den 12 ye alınan öğrenci sayısının 860 'a çıktığı
- jeoloji mühendisliği disiplininin ÖSYS tercih formlarında 6-12. sırada tercih edildiği, yani bilerek tercih edilmediği,

-1974 yılı jeoloji mezunları arasındaki işsizliğin %0 dan 1992 yılında %50 oranlarına çıktığını ve her 100 kişiden sadece 17-22 kişinin mesleğini yapabilmekte olduğu ortaya konmuştur.

1976'dan itibaren bu konuyla ilgili tüm kaynaklarda; üniversitelerdeki benzer sorunlar dile getirilmiş, öğrenci sayısı ile mezun olan mühendislerin işsizliği ve karşılaştığı mesleki sorunlar vurgulanmıştır. Ne yazık ki, bu sorunların çözülmesi sadece umulmuştur ve bugün 1976 dan tam 27 yıl sonra üniversiteler de açılan bölüm sayısı 7'den 28'e, alınan öğrenci sayısı 152'den 1385 yükselmiştir.

(Akdeniz Üniv; 30, Ankara Üniv; 60+40, Cumhuriyet Üniv; 60+50, Çanakkale Üniv; 40, Çukurova Üniv; 50+50, DEÜ; 60, Erciyes Üniv; 30, Fırat Üniv;40, Hacettepe Üniv; 60+HÜ Hidrojeoloji; 40, İÜ; 60, İTÜ; 40, KTÜ;50,KTÜ Gümüşhane; 40, Kocaeli Üniv; 50+50, Mersin Üniv; 40, Niğde Üniv; 30+30, Niğde Üniv Aksaray;35+35, ODTÜ; 45, Osmangazi Üniv; 30, Pamukkale Üniv; 30, Selçuk Üniv; 50+50, Süleyman Demirel Üniv; 40+40, Yüzüncüyıl Üniv; 30, Karaelmas Üniv; 0, Sütçü-İmam;)

Jeoloji Mühendisleri Odasına kayıtlı 9167 jeoloji mühendisi vardır. Elde ettiğimiz verilere göre odaya kayıtlı üyelere 3170 kişinin kamu kuruluşlarında, 3367 üyenin serbest olarak çalıştığı, 589 üyenin işsiz olduğu tespit edilmiştir. Geriye kalan 2041 üyenin ve odaya üye olmayan jeoloji mühendisleri hakkında bilgi edinilememiştir.

Üniversitelerin ve açılan jeoloji mühendisliği bölümlerinin sorunları genel olarak bilinmekte ve çeşitli yayınlarda dile getirilmektedir.Bu yazıda mezun olmuş ve olacak binlerce meslektaşının durumunu ve yaşadığı sorunlardan bahsetmek istiyorum.

Üniversite gençliği, -Gazi Üniversitesinde 33.680 bin öğrenci üzerinde yapılan "Üniversite Gençliği 2001" araştırma sonuçlarında da görülebileceği gibi-

- çoğunluğu memur, serbest meslek, işçi ve işsiz olan,
- %75'nin lise ve çoğunlukla lise altı eğitilmiş olduğu
- ağırlıklı olarak toplumun orta sınıfından ve %20 sinin orta-alt, alt-sosyo ekonomik düzeylerin oluşturduğu ailelerden geliyorlar.

Türkiye'de emeğiyle geçinmeye çalışan aileler, çocuklarının aldığı üniversite **eğitimiyle** yaşamlarındaki refahın ve kalitenin artacağına inandılar. Bizleri de inandırarak her türlü maddi ve manevi sıkıntıya rağmen üniversiteyi bitirmemizi ve diploma sahibi olmamızı sağladılar.

Eğitimimize ve elimizdeki mühendislik diplomasına güvenerek, geleceğimizden umutlu olarak gerçek hayata adım attık. Ancak;

Jeoloji mühendisliğinin ağırlıklı olarak çalıştığı; MTA, DSİ, İller Bankası, EİE vb. kamu kuruluşlarında küçülmeye gidildiği, 2002 yılı IV döneminde toplam istihdam geçen yılın aynı dönemine göre sanayi sektöründeki payının % 19,5 den % 18,9'a, inşaat sektöründeki payının ise % 4,8 den % 4,78 e düştüğü, öte yandan geçen yılın aynı dönemine göre eğitilmiş gençler arasında işsizliğin % 11.1 artarak % 30 lara ulaştığı işsiz sayısının milyonlarla ifade edildiği (DİE) bir Türkiye ile yüz yüze geldik.

Önümüze iş imkanları olarak sigortacılık, sekreterlik, satış danışmanlığı, pazarlamacılık, güvenlik görevlisi vb sürekliliği olmayan eğitimimize ve beklentilerimize uymayan işlerle karşılaştık.

Jeoloji Mühendisi olarak; su arama-kullanma belgesi çıkartılması, zemin etüdü firmaları, ÇED raporu hazırlayan, çeşitli şantiye şeflikleri gibi işlere, bürolara ve inşaat firmalarına giren sınırlı sayıdaki meslektaşımız da oldu. Kendi mesleğimizi yapmanın gururunu taşıyarak şanslı olduğumuzu düşünerek işe başladık.

Büyük bir çoğunluğumuz deneyimsizliğimiz ve işsizlik sorunu kullanılarak;

- Sigortasız, düşük ücretli, ücretini düzenli alamama, bilgi ve deneyimlerin aktarılmaması gibi kötü çalışma koşullarında çalışmaya,

- Aynı işyerinde eşit sorumluluğu ve koşulları paylaştığı diğer disiplinlerdeki mühendislerden daha düşük ücret alma ve meslek ayrımına,

- Başkalarının hazırladığı raporlara imza atmaya,

- Yanlı ÇED raporu hazırlamak vb etik dışı davranışlarda bulunmaya zorlandık.

Özel sektör dışında devlette ne olursa olsun mantığıyla lise mezunlarına ait memur kadrolarına, hatta Sincan F tipi Cezaevinde infaz koruma memurluğu gibi eğitimle hiç ilgisi olmayan alanlara yerleşen meslektaşlarımız oldu.

Mezun olduğumuzda işe giremediğimiz yada bu koşullara dayanamayıp ayrıldığımızda işsizliğin sadece ekonomik boyutunu değil sorunun çok daha önemlisi, işsiz kalan kişilerde yarattığı korku, fiziksel ve ruhsal

Sağlığın bozulması, toplumun değer **yargularının yitirilerek** ortaya çıkardığı ümitsizlik, yoksulluk ve toplumsal dayanışmanın bozulması gibi psikolojik boyutunu da yaşıyoruz.

Ayrıca istihdamda işsizlik, yada bir işte çalışır görünürken işsiz olanların sorunu, kendisini düşük gelir, yoksulluk ve çalışmasına rağmen asgari gelir sağlayamama şeklinde göstermektedir. (Ç.Kocatepe, E.Ö Çelik, A.Savaş, T.Kalyoncu, U.Yıldız)

Sorumlusu olmadığımız ama tüm ekonomik ve psikolojik sorunlarını bizler ve ailelerimizin yaşadığı mesleki onurumuz, ideallerimizin, geleceğimizin ayaklar altına alındığı bir dönem yaşıyoruz.

Jeoloji eğitimi ve mezunlarının yarının, dününden ve bugününden çok daha iyi koşullarda olabilmesi için;

Temel jeoloji eğitimi, Türkiye'nin gereksindiği jeoloji mühendisi sayısı ve gelecekte ne düzeyde olacağına saptanamaması gibi 1976 da Türkiye'de Temel Jeoloji Eğitimi ve Sorunları adlı açık oturumda saptanan" ve 27 sene boyunca katlanarak artan bu sorunların sadece çözülmesinin umulmakla kalınmaması.

Yeterli temel jeoloji eğitimini almış, araştırma ve gelişmeye, teknolojiye açık, çalışacağı özel ve kamu kuruluşlarının beklentilerine cevap verebilen, mezun olduğunda işsizlik korkusu çekmeden mesleğini en iyi şekilde temsil edecek jeoloji mühendislerinin yetiştirilmesi yanısıra,

Mesleğimizin daha iyi tanıtılması yeni istihdam alanlarının açılması ve var olanların genişletilmesi için gereken adımların saptanarak, ilk adımın bu çalıştayla birlikte atılmasıdır.

KAYNAKLAR:

KASAPPOĞLU, E.K., 1976, Türkiye'de Temel Jeoloji Eğitimi ve Sorunları. Yeryuvarı ve İnsan Dergisi, C:, S, 47-49.

TÜRELİ, K., 1993, Mesleğimizin Geleceği ve İşsizlik Sorunu. JMO Haber Bülteni 1993-1

KOCATEPE, Ç.ÇELİK, Ö.E, SAVAŞ, A, KALYONCU T, YILDIZ U., 2003, İşsizlik Psikolojisi, Uludağ ÜNV, İ.İ.B.F., Çalışma Ekonomisi ve Endüstri ilişkileri Bölümü

DİE, Hanehalkı İşgücü Anketleri, www.die.gov.tr

YAZICI, E., 2001, Üniversite Gençliği 2001, G:Ü İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

BARKUT, M:Y, 1992, Kamu Görevlerine Alınışta Eşitsizlik İlkesine Uyulmamakta Ve İşsizlik Olgusundan Yararlanarak Mesleki Saygınlığımız Zedelenmektedir. JMO Haber Bülteni 1992-4